

Pataki Edit

Hátország

Egyik se várta az állomáson. Hiába tapadt a kocsi piszkos üvegéhez, nem találta se anyja fáradtság görnyesztette kis alakját, se apját a rozoga férfibiciklivel. Ahogy a vonatról leugrott, még mindig reménykedett, hogy megérzi apja hatalmas tenyerét a táska fülén, de hiába kutatta át a peront, a korláton belüli előteret, lesett be még a váróba is. Néhány suhanc ödöngött ott, napraforgómagot rágtak, egyik ráköszönt, de ő nem merte fogadni a szíát.

Ácsorogtak ott mások is, egyikük tolakodóan az arcába bámult.

Próbálta elaltatni a hirtelen ürességet. Megmarkolta kis utazója fülét, vállára dobta a sportszatyrot. – Nézzük, belefér-e a két órába! – diákkori szokása szerint rögzítette magában az indulás percét, s az útnak lendült nyújtott lépteivel.

Titokban mindkettőjükre számított. Olyan ritkán jön, hogy ünneplik, messziről megismeri anyja kendőjét, apja kalapját, topog a két kis öreg a bizonytalanságban, a korláthoz húzódva, míg fel nem fedezik, s ahogy leszáll, anyja izgatottan szalad, apja odaugrik; elfogódottak mind a ketten.

Szerencsére nem túl nehéz a csomag, nagy a gyakorlata a pakolásban. Kevés ruhát vitt, szinte csak a váltót, könnyűt, sportosat, az előkelő szálodában is naponta kilótykólte szenyyesét.

Furcsa, hogy nem jönnek. Mikor az egyetemről járt haza, szinte mindig késve futottak elébe. Anyja lihegve aprózta a lépteiket: a koca nem akart bemenni, meg kellett várnia a szoptatást. – Ez komoly indok volt, elfogadta.

Emlékezett a disznóetetés reggeli és esti hosszas szertartására. Anyja órákra szinte az ólba költözik, ismerőse minden kismalac, ölébe szoktatja őket, veszekszik értük az anyakocával. – Elmosolyodott, ahogy – ezer színével-illatával – elébe ugrott az otthon.

Volt, hogy apja a falu közepén pattant le a bicikliről: megint késett az óra, ki gondolhatta, nem lehet kiszámolni olyan messziről, ez az átok vonat is miért nem amarról kerüli meg a falut. – Ez is komoly, igaz indok volt, hiszen ha amarról megy a vonat, életük is másképp alakul.

Lehet, hogy nem is jár az órájuk. Sose mennek időre sehová, csak ha disznót vagy bikát szállítanak, mindig a nap állása mutatja nekik az időt.

Elkeveredett valahol az a képeslap? Emlékezett a sebtében összekapart pár sorra: Tíz napot a tengerparton töltök, kettőt maguknál, kevés a szabadság, sajnos.

A vonaton a mondatokat is megfogalmazta, mivel szólítsa meg őket.

– Mit főzött? – kérdezné anyját kisgyerekesen, kedvesen, hozzásimulna, megfogná reszelős ujjú, érdes kis kezét a táska fülén, s anyja bármit mond, bármelyik kedvenc ételét, örömmel fogadja: jaj, de jó! – mert anyja főzte, mert neki készült, s mert rögtön szájában érzi azt a pótolhatatlan, utánozhatatlan ízt, amit csak az ő anyja ad az ennivalónak. A repülön tízórazott, a restiben könnyű ebédet kért, anyja vacsorájára készült.

Régen nem járt itthon, s ha jön is, mindig szalad. Megszokta a várost, a nyüzsgést, a fényeket, tegnap még

sodródott a tömegben, ma a hangosbeszélő kiabált több nyelven a feje fölött, s most a tengerpart zajos forgataga, a repülőterek mozgalmassága után üresnek hat a falu.

Vasárnapi járókelők mennek el mellette, ráérősen, egyik-másiknak köszön, ha ismerősnek véli. Néhányan rábólintanak előre is, s megbizsergeti az öröm, ha keresztnevéen szólítják, ha ráismernek apja arcvonásaiból.

– Hazafelé? – kérdezik, s ő boldogan üti vissza az igent:

– Hazafelé.

Legtöbben az egyetlen mozi felé tartanak, néhányan a kis cukrászda nyitott fagyfaltozójában ülnek, odaköszön. Van, aki megbámulja, fordul utána az idegennek járó bizonytalansággal.

Ez a főutca, melynek hosszát most lábával újraméri; itt a központ. Nyugalmas, tágas sétatér, széles gyalogjárók árnyas fasorokkal, sok város megirigyelhetné. Vagy öt köz keresztezi erről is, arról is, többi utcája – összesen tizenkettő – vele párhuzamos. Rendezett kis település, tiszta, csendes, nem akar nagyobbnak látszani, mint amekkora. Csak minden látogatáskor szoknia kell kicsiségét. Szereti ezt a falut. Közepén sok az új épület, akad egypár emeletes is, már mind azóta, hogy ő elkerült innen: kultúrház, körzeti rendelő, orvoslakások. De itt a régi iskola is az új, az emeletes tövében. Ennek köszönheti indulását, szeme innen nyílt a világra.

Sok emlék ébred benne, ahogy lábába szedi a métereket.

Tizenkét évig naponta kétszer tette meg ezt az utat. Kicsi korában ugyan apja hozta be vázon a kövesútig, aztán jött elébe délben, ha nem felejtette el.

Ma se tudja pontosan, hány kilométer. Mondták kilencnek, becsülték tizenegynek, ő lábával tudja, mennyi, ehhez méri kirándulásai hosszát is.

Legkevesebb tizennyolc kilométert gyalogolt naponta, hogy tanulhasson. Két órát ment, mire a többi bejáróval találkozott, majd fél órát vonatozott, hogy a gimnáziumba érjen. Városi osztálytársai akkor ébredtek fel. Kipirultan, frissen értek az iskolába, a tegnapi műsor, az esti programok titokzatos élményével. Ő sose aludta ki magát, olyan fáradtan ült köztük, mintha évtizedekkel lenne öregebb. Jelentkezni nem volt kedve, pedig tanult; beszélni nem tudott, s nem értette, a többiek miről sugdolóznak. Megszégyenítették, mert magával hurcolta útja sarát. Mosta aztán a cipőt az út menti fűcsomókban, de magának való, visszahúzódó volt diákként, maradt aztán is egész életére. Otthon forró teával melegítette fel magát, hogy másnapra készülni tudjon, és sírva nyomkodta a kályhához fagyott lábujjait.

Mennyit szövegelnek azóta a hátrányos helyzetről! Hát az övé az volt. Minden szempontból az. Sokszorosan az.

Mindent magának köszönhet. Hogy nem hagyta magát. A másik úgy nőtt fel – szakkönyvek, szótárak, lexikonok, egyáltalán: – könyvek között, náluk villany se volt. A világ már a tévé bűvöletében élt, nekik akkor lett rádiójuk. Évekig könyörgött érte.

Hosszú ez a falusi utca, nyugalmasan elterpeszkedik itt a középben. Ha városban lenne, három metróállomás is elérne alatta. – Miért nem jönnek már? Máskor mindig büszkélkednek vele, csendes diadalmenet, ahogy végigvonulnak mellette a falun.

Sok keserűséget nyelt az ilyen diadalmenetekért.

Olvasónaplót vetettek velük. Legkedvesebb könyveim – volt a házi feladat. Ez még általános iskolai „élménye” – neki ilyen megszégyenítő élmények jutottak. Sorold fel könyvtá-

radból! – szólt az utasítás. Húsz helyet adtak rá. Nem volt mit felsorolnia, hacsak össze nem írja a kalendáriumokat, családjá egyetlen olvasmányát. – Miért gúnyolják? – kérdezte az ismeretleneket, akik neki tankönyvet gyártanak. – Hiszen az összes könyv kedvence volt, s mindig csak másokét olvashatta. Rengeteget ismert, könnyű lett volna húszat kiválasztani mások könyvtárából. Jelentette, hogy nincs kész. – Elfelejtetted? – kérdezte a tanár néni. – Nem – válaszolta. – Akkor? – hallgatott. A tanárnő rákiabált, hogy más hozzáállást várt tőle, és beírta a naplóba, pimaszkodásnak vette hallgatását.

Városi osztálytársai a tengerben fürödtek, ő verejtékben. Legeltetés közben labdát gyúrt tehenük szőréből, és sorra olvasta a világirodalom óriásait. Akkor megfogadta, hogy megszerzi magának a tengert. Talán ennek a kinevetett álomnak köszönheti, hogy nem ragadt bele tanyájuk sarába.

Az itthoni kémiatanár figyelt fel rá, könyörgött érte, többször kibiciklizett hozzájuk, járt apja-anyja nyakára a piacon.

Nem értették, se a tanárt, se őt, engedték az iskolába, de szinte naponta éreztették, hogy áldozatot hoznak érte, mert reggel-este legeltetnie kellett volna, mert anyja *helyette* szecskazott, vezette a lovat, ha ekéztek. Mindig felsorolták, milyen munkából maradt ki, hol tarthatnának, ha elvégzi a *részét*, minden kiesett délutánért büntudatot ébresztettek benne. Kései házasság megkésített, egyetlen gyermeke, szinte unokaként nőtt fel szülei mellett, soha nem tudták segíteni, tőlük az volt a maximum, hogy nem akadályozták.

Kiért a faluból, innen a kövesút ismerős hajlatait kell követnie.

Hűvösödik az este, lassan itt az ősz. Dolgoznak? Milyen nagy munkák vannak ilyenkor? – Apja megfejt, anyja szétmérte a tejet: ez forralni mára, ez altatni túrónak, sajtnak, ez a *kuncsaftoknak*, apja szét is hordta már biztosan.

Elérte, amit megálmodott. Világot akart látni, külföldet, s kinyílt előtte a világ, tízezreket áldoz rá évenként, munkáján kívül csak ennek él. Ringattatta magát a tengerrel, sirályokat, hattyúkat etetett. Most már négy tengert hasonlíthat össze, s hajókázott az óceánon is.

Ilyenkor, kirándulások végén, mindig úgy érzi, mintha felújították volna egész szervezetét. Most megint munkájába temetkezik majd, vagy tíz hónapig csak kutatásainak él, s közben a jövő nyárra gyűjtöget.

Apja-anyja nem látta még a Balatont se. Ha erről beszél nekik, mintha nem értenék.

Mindig szerette volna velük is megosztani élményeit.

Sose engedték, hogy végigmondjon bármit is. Nekik csak az a fontos, ami itthon történik, s hogy lányuk kiszakadt, pótolni akarják mulasztásait, sorolják: tizenegyet fialt a koca, de kettőt agyonnyomott, a kismalacok *hümlősek*, hasmenésük van, a tehen most fordult, az egyik anyanyúl megette a fészket.

Mindig sorra kell nézni a jószágokat, büszkén várják véleményét, dicséretét. Nem tudja, mi újat mondhatna, neki egyik kismalac olyan, mint a másik, ha három anyakocáét kell is megcsodálnia. Izgalommal lesik szavait, ahogy körbevezetik a tiszteletére felsepert udvaron, megbecsültetik a süldőket, büszkélkednek a tehénnel, barikákkal. Lesik: észreveszi-e a változást? Ők nem veszik észre, hogy nincs mit észrevenni, hogy a válto-

zások nem változások: apja új lefolyót készített az ólakhoz, kicserélte a galambdúcot, a korhadt színtetőt, és harminccal több tyúkot tartanak, mert sokan keresik a faluban ezt a szép sárga tojást, és veszik a tésztaát, a csigát, amit anyja készít.

– Úgy szeretném megmutatni maguknak a tengert! – mondta első útja után, kicserélten, szikrázó lelkesedése miatt is büntudattal, mikor belegondolt, hogy úgy élnek itt, mint a száműzöttek, mintha ide lennének láncolva. Szerette volna látni, ahogy anyja megfakult szeme rácsodálkozik a víz végtelen kékségére, szívesen szervezte volna meg hármójuk útját is. Mesélni kezdte a tengerparti napok kavargásában is derűs nyugalmát, hogy milyen kellemesen hűvös a víz a kánikulában is, s milyen pihentetőek az éjszakák.

De beleszakadt a mondat is, a lelkesedés is.

– Egy meleg fürdő is jó lenne – mondta anyja, nyomogatta lábát a lavór víz fölött, és ujjhegyének gödre megmaradt a dagadásban.

Eleinte nyomasztó rosszulleteket okozott minden hazautazása, fulladásérzetet keltett benne, olyan zuhanásnak érezte, amelyben csaknem összezúzta magát.

Könyörgött nekik, engedjék, hogy segítsen, veszekedett velük: szigeteljenek, falazzassák alá a házat, cseréljék a málladozó tetőt, építsenek fürdőszobát. A pénz is meglenne rá, neki ne gyűjtsenek, neki tipp-topp kis garzonja elég, a kirándulásokat meg állja; éljenek már egy kicsit, ne csak dolgozzanak. – Mintha süketeknek beszélne, legyintettek minden változtatási szándékára:

– Jó e' mán nekünk. Másnak meg úgyse kell.

Megborzongott: mekkora vád van ebben a lemondásban! Visszavár-

nák ide, hogy magukkal együtt eltemessék.

Költözzenek be – könyörgött –, ne nehezsítsék saját életüket! Ismerik, szeretik őket a helybeliek, biztosan elfogadnák szomszédnak is, megvehetnék valamelyik faluszéli kis házat. Mintha egy hegyet próbálna elmozdítani. – Nem – tiltakozott apja –, ő nem adja azt, ami eddig az élete volt.

Akkor kezdte ritkázni a hazautazást, mikor rádöbbsent, hogy minden hiábavaló, s hogy ez a sok fölösleges beszéd már munkájától vonja el. Megszokta a tehetetlenséget, belefáradt. Megértette, hogy változtathatatlank és megválthatatlank, s csak akkor tudna segíteni rajtuk, ha feladja önmagát, visszaköltözik. Nem várhatnak el ekkora áldozatot.

Útjuk így nagyon ritkán találkozik, s két látogatása között lassan kutyájuk nevét is elfelejti. Két külön világ, alig maradtak érintkezési pontok, elfogytak a közös témák.

Micsoda zártság! pedig még kerítése sincs – mondta egy kívülálló jóakarója, aki előtt egyszer véletlenül kiadta magát. – Milyen szerencséje van, hogy innen kievickélt!

Most már könnyebben megszabadul a rossz hangulattól. Ahogy a vonatra száll, még integet a sokáig kilátszó kendőnek, kalapnak, aztán, ahogy leül, elfelejti, mit hagy itt, rögtön a fehér köpenybe képzelet magát, kutatópultjához, lombikjai közé, s máris teszi az újabb lencsét a mikroszkópba, mintha közben nem lett volna se tanya, se tenger. Bent tartotta az egyetem, tudományos munkatárs. Nyitva előtte a karrier, nagy jövőt jósolnak neki, több intézetnek is dolgozik. Igyekszik megszolgálni a bizalmat, még nem csalódtak benne. Neki mindegy, gyógyszer, tápszer, műtrágya vagy rovarirtó, csak kutat-

hasson. Mindig éreznie kell, honnan jött, neki mindig nehezebb volt a bizonyítás, csak az egyetem után küzdötte le a kisebbségi érzését.

Utól lehet-e érni a beleszületést? – kérdezte életével, mikor saját külön útján elindult. – Igen – válaszolja, szintén az életével –, ő elérte azt, amit a pályán elérhetett, bizonyította, hogy nem kevesebb, mint a közelebről indulók.

Évekig rettegett attól, hogy megint lelepleződik, hogy valami másfél-két évtizedes szokása lesz váratlan árulója, hogy nem is tudhatja, miért bűnös.

A középiskolában jött rá, hogy nem hetenként kell tisztát váltani. Mekkora harcába került, mire anyjával is megértette! Késsel-villával enni az egyetemi menzán tanult meg.

Anyja eleinte minden héten meglátogatta. Éjfélkor indult, hogy kettőkor vonatra üljön, apja tolta az állomásig a csomagot. Hajnali hatkor ugrasztotta fel a portást, a szobatársakat, tört rá a kollégium nyugalmában. Mikor már kezdte úgy érezni, hogy majdnem olyan, mint a többiek, anyja hetenként jött a lecsúszott patentharisnyában, a széttaposott sarkú cipőben, hozta a tanyával rakott garabolyát, hogy kirángassa belőle ezt a kicsi hitét, s csak a riadozás maradjon benne az ellenkező bizonyossággal: sose lesz olyan, utánanyúlnak, nem engedik, hogy a többihez hasonlítson.

Leszoktatta erről a látogatásról, keményen, hidegen, mintha nem is az ő anyja lenne, mintha nem értené, hogy anyja belekapaszkodik; elaltatta magában saját ragaszkodását – az egyetem volt a fontosabb.

Le akarta állítani őket a csomagküldéssel is. Neki mindig „piszok pakk” jutott, mint Nyilas Misinek a Légy jó mindhalálíggban, nevetséges, áruló már külsejével, címzésével is,

szégyellte a többiek előtt. De kedvéért anyja megtanulta még a csomagolást is, s tőpörtős bodagja, befőttejjei hozzátartoztak az ő egyetemi vizsgálaihoz, szobatársai is megszerették az egyszerű, szokatlan ízeket.

Mindig azt hitte, nem tudják követni, annyira más világba távolodott el tőlük. De apja szeméből kiesett a könny az ő doktorrá avatásán, ahogy elnézte lányát a többi fontos ember között, ahogy a díszruhás rektor kezét fogott vele.

Mikor a meghívót küldte, nem gondolta, hogy eljönnek, nem sok ünnepet tartottak meg egész életükben. Ott voltak, apja az apósától örökölt, egy kicsit rövid sötétkék ruhában, de mégis öltönyben – soha nem volt egyetlen új darabja, mindig mások levetett gönceit viselte. Anyja abban a feketében, amelyben szüleit gyászolta meg, *rendes* harisnyát húzott – ő imádkozta rá a sajátját –, az új százforintos cipőben most nem látszott repedezett sarka, mint otthon az elmaradhatatlan papucs fölött.

Ott kuporgott a két kis öreg, két kis ünnepontó, a csipkekesztyűs, nyakkendő vendégsereg szélén, igazi tanyaszagot, izzadságot hoztak a parfümök, spray-k illatába. Megint éjfélkor indultak, hogy ideérjenek, két kezük tehetetlenül pihent ölükben, biztosan többször kiszámolták, mennyi munkával maradnak ma el. Mellőlük állt fel, hozzájuk ült vissza, velük jött ki a díszes folyosóra az aulából. Mozdulatait lesték, ahogy fogadta a gratulációkat, még évek múlva is kérdezték, kivel fogott akkor kezét.

Ismerősök, ismeretlenek végigmérték, összehasonlították őket. Már nem zavarták az ilyen pillantások. Felemelt fejfel nézett vissza, pirulás nélkül állta a vizslató tekinteteket: igen, közülük jöttem, ők engedtek

el. – Anyjába karolt, ahogy kifelé indultak. Tudta, hogy ez legszebb napja életüknek.

Most már nem szégyelli őket. Ha nem innen indul, nincs benne ez a sokszoros bizonyítási kényszer; s ha nincs ez az állandó riasztás, amit az ő kikerülő életük jelent, nem jut el ide.

Csak ezt a legelső címét, ezt a legkisebbet értették meg, írják levelére büszkén a dr.-t. Tudományos fokozatait nem értékelik, azt hajtogatják, minek vizsgázik megint, mikor a *legfelső iskolát is elvégezte*.

Most meglepi őket, látogatása váratlan lesz, még nagyobb öröm nekik. Biztosan a lap tűnt el, az is lehet, hogy elfelejtette feladni abban a kapkodásban, ahogy az útra készült. Kitolt magával, csomagját végig cipelheti.

Már régen belenyugodott, hogy csak valami praktikus apróságot hozhat, ha kedvükre akar vásárolni. Anyja jobban örül egy türülközőnek, mint egy szobadísznek, tésztavágógépét ki se próbálta: szebb az a tészta kézzel, gépit árul a bót is.

Látta, milyen nevetséges, ha külföldi csecsebecséivel dekorálja a salétromos tanyát. Hát most olyat hoz, ami biztosan megfelel: apjának metszőollót, anyjának függönyanyagot a kiskonyha ablakára, az ilyen „ajándék” ellen nem szoktak tiltakozni.

Kell két óra a gyaloglásra. Repülőútja is ennyi volt, hogy országokat cserélt, négyet töltött a három vonaton, hogy a fővárosból ideérjen. Világokat vált most is, kétórás gyaloglása árán. Minden útja végén ez az utolsó két óra a legnehezebb.

Azért egy ajándékot már nagyon szívesen elfogadnának tőle, ha nem szégyellnék, talán követelnék is. Uno-kát nem adott nekik. Még nem fért az életébe, s ha pályáján lépést akar tartani, nem is fér egyhamar.

– Mekkorákat szaladhatna! – sóhajtoznak, emlékeztetik, hogy szerette tanyájukat, hogy eljátszadozott gidákkal, barikkal, szeretett gyerek lenni ezen a népes udvaron.

Több kicsit szeretnének, mert nekik csak egy lehetett.

Úgy tesz, mintha nem értené sóhajaikat.

– Az én életem másra kell – mondta türelmetlenül, csaknem durván, mikor mindig szemérmes apja egyre nyíltabban, félreérthetetlenül célozgatott.

Későn ébredt, mintha átaludta volna serdülőkorát, még az egyetemen is testvérpárnak gondolta a férfit és a nőt az angol nyelveckében. Néhány flörtöt kipróbált azóta, partnere akadt, de attól megriadt, hogy társat találjon. Ahogy komolyodott volna a kapcsolat, őt megfagyasztotta tanyájuk. Viszolygott attól, hogy ezt a világot kiteregesse, félt, hogy eltávolítaná magától azt, akinek megmutatja. Ő vállalja őket, ez természetes, ez neki kötelessége, de senki *idegentől* nem várhat ekkora áldozatot, ami a legközvetlenebb hozzátartozónak is ekkora teher. – Hogy magyarázza meg egy kívülállónak: nekik ez az életük, nem ismernek, nem is akarnak mást?

Már tudta, hogy nem jönnek, megérezte, hogy várakozása megcsalta, de még mindig számított rájuk. Ennyit talán még megérdemelne, hogy elébe jöjjenek. Ha nem is az állomásra, legalább ide, a kövesútig. Egyre biztosabban tudta, hogy feladta a lapot, emlékezett még a mozdulatra is, ahogy a résbe csúsztatva felszállás előtt itthon a repülőtéren. Még mindig reménykedett, hátha a kövesút egy-egy hajlata, az erősödő esti szürkület az ő alakjukat is rejti, s futna elébük, ahogy észreveszi őket, elfelejtené, milyen csalódást okoztak.

Valami szörnyűt jelent, hogy most nem várják. Odázta volna a pillanatot, hogy megtudja, miért, s lépteit szaporázta, hogy minél előbb bizonyosságot szerezhessen.

Megunták, hogy elébe szaladgáljanak? Belefáradtak, még ha ritka is? Nem akarnak akkor fontosak lenni, mikor ő kitalálja! – Csodálkozol? – kérdezte önmagától. – Talán más érdemelsz? Akkor se jönnek most már, ha engedélyezed, hogy ragaszkodjanak hozzád!

Megszokták... Nem is tudnának mást... Jól megvannak itt ketten – hányszor mondtad el magadnak megnyugtatóként? De egy közeli ismerősöd előtt már nem mered kimondani! Mert indoklásod hazug, csak magadat takargatod vele!

Ki a felelős értük, hogy nem is ismernek mást? Nem te, aki élted az életüket, és *éled* a különbséget is? Nekik köszönheted, hogy kikerültél innen, mert elengedtek, mert nem értették ugyan, mit akarsz, hová tartasz, mégis egész sárba ragadt életükkel a te szárnyalásodat segítették, céljaidat szolgálták, mindent megadtak hozzá, hogy sorsukat kikerüld.

Micsoda könnyen lemondnál rólu! Milyen egyszerű hajtogatni, hogy megszokták, megadni magadnak a felmentést, hinni, hogy türelmetlenség mondatra szavaiddal már tettél értük!

Hány csomagjukra nem válaszoltál! Örültél, hogy az otthoni gyümölcs szebb a boltinál, s hogy újabb két százast tehetsz utad árához, mert megvan tőlük a vacsora, a reggeli. Leveleikre számításaidat rakod, s hetek telnek el, mire mégis írsz, mert már nem tudsz mit mondani nekik.

Hány kapaszkodó kísérletük volt, hogy újra megtaláljanak! Mert nem akarják elhinni, hogy eltávolodtál, ők

nem adtak okot, hogy kerüld őket, ők nem árulók. Mióta emlékszel, nem változott egyikük sem – ők nemcsak a tanyát nem tudják feladni, téged sem adnának. Követni se tudnak – bizonygatod.

Micsoda nyomorult vagy! Nem elég, hogy elárultad őket, hogy évenként egyszer látogatsz haza, mintha kegyet gyakorolnál, árulásodhoz még elméletet is gyártasz: az „úgyis mind egy” kegyetlen, közönyös elméletét!

Mit gondolsz, hány ilyen utad lesz még? Nem félsz, hogy ráfér egy kezedre? Nem igaz, hogy nem látod romlásukat, nemcsak a külsőt, a mélyült ráncokat rajtuk, az öregség szeplőit anyád reszkető kezén – azt is, mennyit töpörödnek az újabb találkozásig.

Láttad, hogy munkába nyomorodott anyád négykézláb áll fel a székről. De azért nincs nagy baj – nyugtatgatod magad –, a piacra hetenként háromszor begyalogol, tolja a biciklin a tojást, a gyümölcsöt, hordja a házakhoz a tésztát, a gomolyát. Látod, hogy fáj a mozdulat is, mégis elvárod, hogy kedvéért húsz kilométert gyalogoljon, csak azért, hogy két órával hamarabb találkozzon veled, hogy falud rácsodálkozzon a különbségre, ami köztetek van. – Érsz tán annyit, mint a piac – szól tréfának álcázott zsarolásod, de te kiméred, mennyi idő jut rájuk, mert mindig szöktél innen, s holnapután már újra menekülsz.

Miért a tengert erőltetnéd? Mert oda úgyse mennének veled? Vagy körbebámultatnád őket a repülőtéren, a tengerparton is? Mondtad-e, egyetlenegyszer: pihenjen egy kicsit, két hétre itt vagyok? Akkor nem egy napra kellene kivenni kezéből a fejt, a vágót. Jöhetnél így is: felváltom, kérünk egy szanatóriumi beutalót, melegbe, gyógyfürdőbe, hátha nem késő még.

Ha egy szabadságot itt töltenél, hogy segíts a tanyát rendbe tenni – az áldozat lenne? Ha tapasztalnák, hogy amíg élnek, otthonukat otthonodnak érzed, s nem a gyerekedet akarod tőle megmenteni!

Érezte, hogy baj van, de neki nem írhatták meg, mert csak az itthoni címét ismerik.

S ha kórházba került, meghalt valamelyik, vajon a másik keresné-e az árvaságával? Számítana-e rá, számíthatna-e rá?

Letér az országútról, lába magától veszi a kanyart. Régi teleken apja eddig járt elébe, várta behavazva, hűségesen, mint őr a posztján; karja lendült, hogy utat nyisson, s ő megbújhatott a széltől háta védelmében. Apja hajnalban indult, tolt a havat a sütőlapáttal, ameddig győzte, nagyokat lépett aztán, ő mindenütt csizmája nyomában, míg a kövesútra ki nem értek. Most is, ha megfelelnek, nekihajlik a menésnek, öles léptekkel, mint apja nyomán, senki se tud lépést tartani vele, járásában nincs semmi nőies.

– A sétálást is tanulnom kellett – mondta egy halk hang benne.

– Ez talán indok, hogy kerüld őket? – kérdezte a másik kegyetlenül. – Ők sétáltak valamikor? Mondhatod-e, hogy saját erődből értél el bármit, hogy magadnak köszönheted? Nem az ő erejük munkál benned, tanyátok ereje, a napi húsz kilométerek ereje? Sütőlapátjuk nélkül lenne kandidátusid?

Évek óta sose jöttél haza egyedül, elvártad, hogy kényeztessenek, ünnepeljenek, csomagodért szaladjanak, kísérfenek két nap múlva ugyanazzal a csomaggal, mert az ennivalót majd küldik utánad. – Te mikor vettél át az ő csomagjuktól?

– Ha most elpirulsz – mondta a másik hang –, úgyse látszik, mert feketére égetett a tengerparti napfény, szebben, egyenletesebben, mint az itthoni kapálások.

– Ha hamarabb engednek kollégiumba – mondta a halkabb hang, mint ha hinné még, hogy van feloldozás.

– De nem engedtek – torkolta le a másik –, mert félték, hogy elveszítenek, hogy nemcsak tanyájuktól kerülsz ki, hanem közülük is.

S ha rájuk dőlt a vert fal, ha rájuk gyulladt a nádtető, ha ott pusztultak mind a ketten? Mikor vennéd észre, hány hónap múlva? Hiányoznának-e valamikor?

Életében először örült volna, ha a tanyán minden változatlan.

Ha a kiserdőn túl lefordul, dűlőjük mélyéről ide szokott pislogni a fény. Sötét esteiken mindig ez volt az otthonhoz az iránytűje.

– Ha lenne még idő – könyörgött magában, és nem tudta, kinek.

Mintha nyakára tekeredett volna a sportszatyor, fojtogatja.

Az utolsó métereket fuldokolva futotta át.

Égett a fény a tanya ablakában.